

vegyet), továbbá a pótanyag alkalmazását. A katolikus egyház arra törekszik, hogy a polgári törvényhozás a lehető legjobban igazodjék az erkölcs alapvető normáihoz. Amikor az állami törvény az erkölcsi törvény ellen van, el kell ismerni a lelkiismereti ellenállás, valamint a passzív ellenállás jogát.

Az instrukció végkövetkeztetése többek között kéri a teológusokat, főleg a moralistákat, hogy mélyítsék el ezeket a kérdéseket, és könnyítsék meg a híveknek a Tanítói Hivatal irányelveinek követését. Tanulmányozzák a szexualitás és a házasság antropológiai szempontjait, a határkérdések, más embertudományok összefüggésének figyelembe vételével. Az instrukció jelzései nem akarják megállítani, hanem inkább serkentik a további kutatást, hűségesen az Egyház tanításához.

(Sz. F.)

„REDEMPTORIS MATER“

II. János Pál pápa Mária-enciklikája

1987. március 25-én, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén kelt és jelent meg II. János Pál pápa *Redemptoris Mater* kezdetű Mária-körlevele. A Szentatya hatodik enciklikáját a január 1-én meghirdetett Mária-évre szánta, amely pünkösd napján, 1987. június 7-én kezdődik és 1988. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján ér véget. A pápa maga magyarázza (48. pont), hogy a körlevél és a Mária-év szorosan összekapcsolódott szándékában: „Mária különleges kapcsolata az emberiséggel arra indított, hogy az Egyházban meghirdessek egy Mária-évet Krisztus születése második milleniumának befejezésekor“. A Szentatya hozzáfűzi: „A Mária-évnél el kell mélyítenie és ki kell bontakoztatnia azt, amit a Zsinat mondott a Boldogságos Szűz Máriáról, Isten Anyjáról, Krisztus és az Egyház misztériumának összefüggésében, amire ennek az enciklikának a megfontolásai hivatkoznak. Nemcsak a hit tanításáról van szó, hanem a hitéletéről is, tehát az igazi „máriás lelkiségről“, és pedig a Hagyomány fényében tekintve, különösen is a Zsinat által ajánlott lelkiség összefüggésében.“

A körlevél megemlékezik még két történelmi évfordulóról: ebben az évben van a II. Niceai Zsinat 12. centenáriuma, amely lezárta a szentképekről szóló vitát Keleten; továbbá jövőre lesz ezer éve annak, hogy Vladimir kиеvi nagyherceg, Rus földjének uralkodója felvette a keresztiséget. Szűz Mária, akinek szép ikonjait Ukrajna, Fehéroroszország és Oroszország „nemes földjein“ tisztelik, a reménység jele lehet mindazok számára, akik a testvéri párbeszédben el akarják mélyíteni a hit engedelmességét.

Végül hozzáfűtik megjegyzik, hogy az enciklika megszületésében része volt Wojtyła pápa személyes Mária-tiszteletének. Püspöki jelmondata – *Totus tuus* – pápává választása után is lelki programját foglalja össze: II. János

Pál pápai címerében a kereszt mellett ott láthatjuk a nagy M betűt, amely Mária monogramja.

Tulajdonképpen ezzel a látomással nyílik a körlevél: Mária a kereszt tövében; a Megváltó Anyjának pontos helye van az üdvösségtervben, Krisztus és az Egyház misztériumában.

A Szentatya ezt az alap gondolatot fejt ki a Zsinat nyomán, mintegy kommentálva a *Lumen gentium*, az Egyháziról szóló konstitúció VIII. fejezetét (52–69. pontok): „Isten Anyja, a Boldogságos Szűz Mária, Krisztus és az Egyház misztériumában.” Másrészt mintegy kiegészíti, továbbfejleszti a *Redemptor hominis* kezdetű, első enciklikája (1979) tematikáját. Ebben a Pápa Jézus Krisztusról, az ember Megváltójáról, Jézus művéről és egyetemes küldetéséről írt; most a Megváltó Édesanyjára irányítja a figyelmet, akit az ősi antifona így szólít meg: „Alma Redemptoris Mater (Áldunk, Üdvözítőnk Anyja) . . .” Máriáról szól, akit VI. Pál a Zsinat 3. ülészakát lezáró beszédében (1964. nov. 21) „az Egyház Anyjának” hirdetett meg.

A körlevélben a Pápa sajátos stílusa szerint körkörösen fejt ki a tematikát; az egyszer megfogalmazott kijelentéseket megmagyarázza; a motívumok visszavisszatérnek, mint a szimfóniában. Felhasználja a Szentírás és az egyházatyák tanítását, valamint a Máriára vonatkozó katolikus teológia gazdag örökségét, de mindig a *Lumen gentium* VIII. fejezete marad a vezérfonal. Az enciklika három részre oszlik:

I. Mária Krisztus misztériumában: A Pápa itt három bibliai kifejezést elemez: „Kegyelemmel teljes”, „Boldog vagy, aki hittél”, „Ime, a te anyád”. Az enciklika a Máriára vonatkozó tanítást szorosan a krisztológiával összefüggésben bontja ki. Mert „egyedül Krisztus misztériumában világosodik meg teljesen Isten Anyja (Theotokosz) misztériuma”.

II. Isten Anyja a vándorló Egyház középpontjában: Az Egyház, a térben és időben, a világtörténelemben mintegy Mária nyomában halad, aki „a hit zárán dokútját járta. Fiával való egybetartozását hűségesen vállalta egészen a keresztfaig” (LG 58). A Szentatya a Zsinat e szavaival foglalja össze az Egyház Máriára vonatkozó tanítását.

A II. rész tulajdonképpen Mária kettős kapcsolatát, Krisztus és az Egyház misztériumához való viszonyát mélyíti el. Mária egyben az előkép, az örök eszménykép a keresztények számára. A helyes krisztológiai és egyháztani összefüggésben Mária tisztelete nem akadályozza a keresztények egység törekvésének további előrehaladását (Bizonyos protestánsok részről felmerült kritikák nem megalapozottak, ha az Úr Anyja helyét Krisztus misztériumában szemléljük!). Végül a „Magnificat” megtanít bennünket arra, hogy a szegényeknek juttassuk az elsőbbséget szeretetünkben és gondoskodásunkban.

III. Mária anyai közvetítése: Az „Úr szolgáló leánya” az Egyház és minden keresztény életében különleges és rendkívüli közvetítő szerepet játszik, de

úgy, hogy semmit sem vesz el az egyetlen Közvetítő szerepéből és méltóságából, hiszen Mária Krisztusban gyakorolja a közvetítést, amely teljesen a Közvetítőhöz van rendelve. Mária közvetítése istenanyaságából folyik: a Közvetítő Krisztuséból részesedik és neki van alárendelve. Ez az anyai közvetítés azt valósítja meg az Egyház életében és történetében, amit már a kánai menyegzőn mondott szavai kifejeznek: „Tegyétek azt, amit mond nektek!”

Azt mondhatjuk, hogy az egész körlevelet egy alapvető gondolat fogja össze, ez ad neki lendületet: Mária hite. Az Egyház Máriával a hit zarándokújtát járja. Ha valaki nyitottan és a lényegre figyelve tanulmányozza az enciklikát, észreveheti, hogy egyáltalán nem nehezíti meg az ökumenikus párbeszédet, hanem inkább elhárít bizonyos nehézségeket, rámutatva a katolikus Mária-tisztelet krisztológiai alapjaira.

* * * * *

Március 25-én, a szerdai általános kihallgatáson a Pápa maga jelentette be a Mária-körlevelet és néhány szempontot adott keletkezése és célja megvilágításához. „Hosszú idő óta gondolkodtam rajta – mondotta –, hosszan érleltem a szívemben. Most köszönetet mondok az Úrnak, mert megengedte, hogy ezzel szolgáljam az Egyház gyermekeit, válaszolva azokra a várakozásokra, amelyek különböző jelek révén eljutottak hozzám.”

A Pápa megmagyarázta, hogy körlevelében egységet alkot a krisztológiai, egyháztani és mariológiai szempont: az Egyház Máriát Jézuson keresztül szemléli, Jézust pedig Márián keresztül. „A hit zarándoklata, amely a Boldogságos Szűz megélt tapasztalatának összefoglalata, mutatja azt az utat, amelyet a Mária-év során az egyház végigjár a Magnificat fényénél. Ezen az úton haladnak majd mindazok a férfiak és nők, akik őszintén egyháznak érzik magukat és ezért teljes jelentőségükben felmérik az új idők követelményeit.” A körlevél a Mária-év ünneplésére készülő katolikus egyháznak szól, de ugyanakkor szócsöve mindazoknak, akik a keresztények egységét óhajtják, sőt lényegében nyitott az egész emberi nem felé, mivel a Megváltás titkának kozmikus vetületét is érinti. Az egyház szolidáris az egész emberiséggel, földi zarándokújtján együtt halad minden emberrel, akik a kétezredik év küszöbén meg akarják menteni civilizációjukat.

(Sz. F.)

A VASÁRNAP JELENTŐSÉGE A PLURALISTA TÁRSADALOMBAN

A Kanadai Püspöki Konferencia felkípásztori megfontolásai

Kanadában egyesek azt kívánták, hogy a bíróság függessze fel a vasárnapi kereskedelmi tilalmat. Egy pluralista társadalomban miért különböztetnénk meg ezt a napot a többítől? Nem „kényszerülnek ezáltal a nem hívők is a katolikusok szokásait követni?” Hátrányok származnának abból, ha vasárnap is nyitva állnának az üzletek vagy talán hasznos is lenne a nép ellátására?